

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(1)	(1)	(3)	(4)	(1)	(4)	(2)	(1)	(3)	(2)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(4)	(2)	(4)	(1)	(1)	(1)	(2)	(4)	(4)	(1)

שאלה	21	22	23
תשובה	(1)	(3)	(1)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: פחדן : פחדן -

היחס: פחדן הוא אדם שנוטה לפחד באופן קבוע. א' הוא אדם שנוטה לעשות את ב'.

תשובה (1): רגזן : להתעצבן. האם רגזן הוא אדם שנוטה להתעצבן? כן. רגזן הוא אדם שנוטה להתעצבן באופן קבוע, בדיוק כפי שפחדן נוטה לפחד באופן קבוע.

תשובה (2): צייתן : לצוות. האם צייתן הוא אדם שנוטה לצוות? לא. צייתן הוא אדם שנוטה לציית, לא לצוות.

תשובה (3): מיומן : להתאמן. האם מיומן הוא אדם שנוטה להתאמן? לא. מיומן הוא אדם שרכש מיומנות כתוצאה מאימון, לא אדם שנוטה להתאמן.

תשובה (4): סקרן : ללמוד. האם סקרן הוא אדם שנוטה ללמוד? לא. סקרן הוא אדם שנוטה להיות סקרן, לא בהכרח ללמוד.

תשובה (1).

2. השאלה: רזה : צמא -

היחס: רוזה הוא מי ששתה עד שיצא ממצב של צמא. א' הוא פעולה/מצב של יציאה ממצב ב'.

תשובה (1): התעודד : דכדוך. האם התעודד הוא יציאה ממצב דכדוך? כן. מי שהתעודד יצא ממצב של דכדוך, בדיוק כפי שמי שרוזה יצא ממצב של צמא.

תשובה (2): הדביק : חולי. האם הדביק הוא יציאה ממצב חולי? לא. הדביק הוא פעולה שגורמת לחולי, לא יציאה ממנו.

תשובה (3): הזכיר : שכחה. האם הזכיר הוא יציאה ממצב שכחה? לא בדיוק. מי שמזכיר גורם למישהו אחר לצאת משכחה, אך הוא עצמו לא יוצא ממצב השכחה. לעומת זאת, מי שרוזה - הוא עצמו יצא מהצמא.

תשובה (4): התמלא : עומס. האם התמלא הוא יציאה ממצב עומס? לא. התמלא ועומס אינם קשורים ביחס של יציאה ממצב.

תשובה (1).

3. השאלה: רכתיים : חרטום -

היחס: ירכתיים הוא החלק האחורי של ספינה וחרטום הוא החלק הקדמי שלה.
א' וב' הם שני קצוות מנוגדים של אותו דבר.

תשובה (1): בניין : גג. האם בניין וגג הם שני קצוות מנוגדים של אותו דבר? לא. הגג הוא חלק מה**בניין**, החלק העליון, לא קצה מנוגד לו.

תשובה (2): גלגלים : הגה. האם גלגלים והגה הם שני קצוות מנוגדים של אותו דבר? לא. שניהם חלקים ברכב אך אינם קצוות מנוגדים.

תשובה (3): שורש : צמרת. האם שורש וצמרת הם שני קצוות מנוגדים של אותו דבר? כן. ה**שורש** הוא החלק התחתון של העץ וה**צמרת** היא החלק העליון.

תשובה (4): רגליים : ידיים. האם רגליים וידיים הם שני קצוות מנוגדים של אותו דבר? לא. שניהם איברים בגוף אך לא קצוות מנוגדים של אותו דבר.

תשובה (3).

4. השאלה: היגר : הוגלה -

היחס: היגר הוא מי שעזב את ארצו מרצונו, והוגלה הוא מי שנאלץ לעזוב את ארצו בכפייה.
א' הוא פעולה מרצון וב' היא אותה פעולה בכפייה.

תשובה (1): מעד : נחבל. האם מעד הוא פעולה מרצון ונחבל היא אותה פעולה בכפייה? לא. **מעידה** היא לא פעולה מרצון, וה**יחבלות** היא תוצאה אפשרית של מעידה.

תשובה (2): גידף : נעלב. האם גידף הוא פעולה מרצון ונעלב היא אותה פעולה בכפייה? לא. המגדף (=המקלל) פוגע באחר, והנעלב הוא מי שנפגע - לא מדובר באותה פעולה.

תשובה (3): הפקיר : ננטש. האם הפקיר הוא פעולה מרצון וננטש היא אותה פעולה בכפייה? לא. ה**מפקיר** עוזב משהו, וה**ננטש** הוא מי שנעזב - אלה שני צדדים שונים של אותה פעולה.

תשובה (4): הסתגר : נכלא. האם הסתגר הוא פעולה מרצון ונכלא היא אותה פעולה בכפייה? כן. ה**מסתגר** מבודד את עצמו מרצונו, וה**נכלא** נאלץ להיות מבודד בכפייה.

תשובה (4).

5. השאלה: נדיר : שכיחות -

היחס: משהו נדיר הוא בעל שכיחות נמוכה. **א' מתאר משהו בעל רמה נמוכה של ב'.**

תשובה (1): איטי : מהירות. האם משהו איטי הוא בעל מהירות נמוכה? כן. בדיוק כמו ש**נדייר** מתאר שכיחות **נמוכה**, **איטי** מתאר **מהירות נמוכה**.

תשובה (2): קבוע : ארעיות. האם משהו קבוע הוא בעל ארעיות נמוכה? לא. קבוע הוא ההפך של ארעי, לא משהו בעל רמה נמוכה של ארעיות.

תשובה (3): קטין : בגרות. האם קטין הוא בעל בגרות נמוכה? לא. קטין הוא מי שטרם הגיע לבגרות, לא מי שיש לו רמה נמוכה של בגרות.

תשובה (4): זהיר : הסתכנות. האם זהיר הוא בעל הסתכנות נמוכה? לא בדיוק. זהיר מתאר צורת התנהגות, מי שלא אוהב להסתכן.

תשובה (1).

6. השאלה: כלימה : המיט עליו חרפה -

היחס: כלימה היא התחושה שחש מי שהמיטו עליו חרפה.
א' היא התחושה שנגרמת כתוצאה מפעולה ב'.

תשובה (1): מפח נפש : הפיח בו תקווה. האם מפח נפש הוא התחושה שחש מי שהפיחו בו תקווה? לא. מי שהפיחו בו תקווה מרגיש תקווה, לא מפח נפש. מפח נפש הוא דווקא תוצאה של אכזבה מתקווה.

תשובה (2): קשיות עורף : עמד על דעתו. האם קשיות עורף היא התחושה שחש מי שעמד על דעתו? לא. **קשיות עורף** היא תכונה המתארת את מי שעומד על דעתו, ולא את התחושה שנגרמת לו.

תשובה (3): אומץ לב : הפיל עליו את חיתתו. האם אומץ לב הוא התחושה שחש מי שהפילו עליו את חיתתו? לא. מי שהפילו עליו את חיתתו מרגיש פחד, לא אומץ לב.

תשובה (4): קורת רוח : השביע את רצונו. האם קורת רוח היא התחושה שחש מי שהשביע את רצונו? כן. מי שרצונו הושבע חש קורת רוח (סיפוק).

תשובה (4).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. השאלה: יונתן ערך מסיבת יום הולדת בחברת רעיו וקרובי משפחתו. בשיאה של המסיבה הוא קם והכריז באוזני האורחים : "את כולכם אני מכיר, אבל קצת פחות ממחציתכם אני מכיר במידה מועטה משהייתי רוצה להכיר!". כמה מן האורחים הכיר יונתן לפחות במידה שהיה רוצה להכירם?

פתרון: יונתן אמר שהוא מכיר את כולם, אבל "קצת פחות ממחציתכם" הוא מכיר פחות ממה שהיה רוצה. אם קצת פחות ממחצית האורחים הם אלה שהוא מכיר פחות ממה שרצה, אז את השאר הוא מכיר במידה מספקת. השאר הם : 100% פחות "קצת פחות ממחצית" = קצת יותר ממחצית.

תשובה (2): קצת יותר ממחצית מהם

נכון. אם "קצת פחות ממחצית" הוא מכיר פחות ממה שרצה, אז "קצת יותר ממחצית" הוא מכיר במידה מספקת.

תשובה (2).

---

8. השאלה: האם פילים מבינים את המשמעות התקשורתית של פעולת ההצבעה - הסבת תשומת הלב אל אובייקט כלשהו? מחקר חדש טוען שאכן כך. חוקר הציב לפני כל פיל שלושה דלילים ובהם מזון, ובכל פעם הצביע לעבר דלי אחר. הוא מצא שהפילים נטו לפנות לעבר הדלי שהצביע לעברו. החוקר טען כי היכולת של הפילים להבין את משמעות ההצבעה לא נרכשה בניסוי אלא הייתה קיימת גם לפניו, וציין נתון שנמצא במחקר ותומך בטענתו. איזה מהנתונים שלהלן הוא המתאים ביותר להיות הנתון שציין החוקר?

פתרון: החוקר טוען שהפילים לא למדו להבין את משמעות ההצבעה במהלך הניסוי, אלא שיכולת זו הייתה קיימת אצלם מראש. אם היכולת הייתה נרכשת במהלך הניסוי, היינו מצפים לראות למידה והשתפרות - כלומר שיעור הצלחה נמוך בתחילה ושיעור גבוה יותר בסוף. אם היכולת הייתה קיימת מראש, השיעור היה אמור להיות דומה מההתחלה ועד הסוף.

תשובה (1): שיעור הפניות של פיל לעבר הדלי שהצביע עליו החוקר בתחילת הניסוי לא היה נמוך משיעורו בסוף הניסוי

נכון. נתון זה מראה שלא הייתה למידה במהלך הניסוי - הפילים הצליחו באותה מידה מההתחלה, מה שתומך בטענה שהיכולת הייתה קיימת אצלם מראש.

תשובה (2): הפילים הצעירים שהשתתפו בניסוי פנו לעבר הדלי שהצביע עליו החוקר בשיעור גבוה יותר מהפילים המבוגרים

נתון זה עוסק בהבדלים בין גילאים, ואינו קשור לשאלה האם היכולת נרכשה בניסוי או הייתה קיימת קודם.

תשובה (3): בתחילת הניסוי היה שיעור הפילים שפנו לעבר כל אחד מהדללים שווה נתון זה דווקא מראה שבתחילה הפילים לא הבינו את ההצבעה ופנו באקראי לכל הדללים, מה שסותר את טענת החוקר.

תשובה (4): לא כל הפילים שהשתתפו בניסוי פנו באותו שיעור לעבר הדלי שהחוקר הצביע עליו לא נכון. נתון זה מתאר שונות בין פילים, אך אינו תומך ישירות בטענה שהיכולת הייתה קיימת מראש.

תשובה (1).

9. השאלה: במאמר נכתב: "גישתו של המין האנושי כלפי העתיד דומה לזו שנקטה האימפריה הבריטית כלפי אוסטרליה: כשהגיעו הבריטים ליבשת הם התעלמו מנוכחות העמים הילידים וראו ביבשת שטח הפקר שאינו שייך לאיש. החברה שלנו כיום מתנהלת כאילו העתיד הוא 'זמן של אף אחד', מעין שטח הפקר שגם הוא ריק מתושבים ולכן מותר לנו לעשות בו כרצוננו - להשליך בו פסולת, לזהמו ולרוקנו ממשאבי טבע. ממש כפי שהילידים האוסטרלים עודם מתמודדים עם הנזקים האדירים של גישת שטח ההפקר, יצטרכו הדורות הבאים להתמודד עם נזקיה של גישת זמן ההפקר."

איזו מהטענות הבאות עולה מהפסקה?

פתרון: הפסקה משווה בין התנהגות הבריטים באוסטרליה לבין התנהגות החברה שלנו כלפי העתיד. הבריטים התעלמו מהילידים והתייחסו לאוסטרליה כשטח הפקר, וכתוצאה מכך הילידים עדיין סובלים מנזקים. באותו אופן, אנחנו מתייחסים לעתיד כ"זמן של אף אחד" ומזהמים אותו, מה שיגרור נזקים לדורות הבאים. הכותב מציג את שתי הגישות באור שלילי.

תשובה (1): מנקודת מבטנו בהווה יש הצדקה לראות בעתיד שטח הפקר, שכן אין לדעת אם בני אדם יחיו אז או לא לא נכון. הפסקה מבקרת את הגישה הזו ואינה מצדיקה אותה.

תשובה (2): בואם של הבריטים מנע מהילידים באוסטרליה להתמודד עם נזקי גישת שטח ההפקר לא נכון. בפסקה נכתב שהילידים עודם מתמודדים עם הנזקים, לא שנמנע מהם להתמודד.

תשובה (3): הבריטים לא נהגו כשורה בבואם לאוסטרליה, ואל לנו לחזור על טעותם ביחסנו לעתיד
נכון. הפסקה מציגה את התנהגות הבריטים כשלילית (גרמה נזקים לילידים) ומשווה אותה להתנהגות שלנו כלפי העתיד, תוך רמיזה שעלינו להימנע מחזרה על אותה טעות.

תשובה (4): המקרה של הבריטים באוסטרליה הוא דוגמה מובהקת לכך שבני האדם רואים בעתיד שטח הפקר לא נכון. המקרה של הבריטים משמש כ;אנלוגיה להתנהגות שלנו כלפי העתיד, לא כדוגמה לאופן שבו אנשים רואים את העתיד. הבריטים התייחסו לשטח גיאוגרפי, לא לזמן.

תשובה (3).

10. השאלה: לפניכם פסקה מרומן עלילתי:

"...האישה נזכרה בברבור שקנתה לפני שנים בשוק בשנחאי שבסין, מולדתה. 'העוף הזה', הילל אותו האיכר, 'היה ברווז שמתח ומתח את צווארו בתקווה להיות לאווז, והצליח עד כדי כך שלבסוף היה לברבור ארוך צוואר ויפהפה!' כשהפליגה לאמריקה, היא לקחה איתה את הברבור בסל, ובדרך דמיינה כיצד תיוולד לה שם בת והיא תיתן לה את הברבור. 'היא תבין מה המתנה מסמלת', חשבה לעצמה, 'כשאספר לה את סיפורו של האיכר על ברבור של הברבור'. אך בהגיעה לאמריקה חטפו ממנה פקידי ההגירה את הברבור, והיא נותרה רק עם נוצת ברבור יחידה למזכרת. ואז נאלצה למלא טפסים רבים כל כך עד ששכחה מדוע באה ומה הותירה מאחור."

איזו מהאפשרויות הבאות היא המתאימה ביותר להיות המסר שאותו רצתה האישה להעביר לבתה?

פתרון: הסיפור מתאר ברווז שמתח את צווארו בתקווה להפוך לאווז, והצליח כל כך עד שהפך לברבור יפהפה. המסר הוא על כוחו של המאמץ להוביל להישגים גדולים.

תשובה (1): רק מי שזוכר מאין הגיע ימצא בעצמו את הכוחות הדרושים כדי להשיג את מטרותיו

לא נכון. סיפור הברבור אינו עוסק בזכירת המקור כמפתח להצלחה, אלא במאמץ והשאיפה להשתפר.

תשובה (2): אם יתאמץ, אדם יכול להגיע להישגים שאין ביכולתו אפילו להעלות על דעתו

נכון. הברווז שאף להיות אווז, אך בזכות מאמציו הפך לברבור יפהפה - הישג גדול אף יותר ממה שדמיין. זהו המסר על כוחו של המאמץ להוביל להישגים בלתי צפויים.

תשובה (3): אל לאדם לזנוח את חלומותיו, גם אם יהיו מי שיערימו עליו קשיים בדרך להגשמתם

לא נכון. בסיפור הברבור לא מוזכרים מכשולים או קשיים שהערימו עליו אחרים.

תשובה (4): באמריקה, שלא כמו בסין, גם אנשים שמגיעים ממעמד חברתי נמוך יכולים להצליח

לא נכון. סיפור הברבור אינו עוסק בהשוואה בין סין לאמריקה או במעמד חברתי.

תשובה (2).

11.

השאלה: חוקרים ביקשו לבחון את הפעילות המוחית בקרב אנשים המאזינים לשירים שהם אוהבים. החוקרים ערכו ניסוי ובו השמיעו לכל אחד מן הנבדקים שלושה שירים, כל אחד בסגנון מוזיקלי אחר - רוק, פופ ובלוז, וכן שיר רביעי שהנבדק דיווח שהוא אוהב. החוקרים בדקו אילו אזורים במוח פעילים בעת האזנה לכל שיר. נמצא כי אותם אזורים במוח פעלו בעת ההאזנה לכל אחד מן השירים, אך רק בעת האזנה לשיר אוהב פעלו האזורים האלה בתיאום זה עם זה.

על פי העולה מהפסקה, איזה מן הממצאים הבאים הוא אחד מן הממצאים שהתקבלו בניסוי?

פתרון: בפסקה נכתב שאותם אזורים במוח פעלו בעת ההאזנה לכל אחד מן השירים (רוק, פופ, בלוז) והשיר האהוב, אך רק בעת ההאזנה לשיר אוהב פעלו האזורים בתיאום זה עם זה.

תשובה (1): בעת האזנה לשיר קצבי היה תיאום בין האזורים שהופעלו במוח של הנבדקים

לא נכון. בפסקה נכתב שתיאום בין האזורים התרחש רק בעת האזנה לשיר אוהב, לא לשיר קצבי באופן כללי.

תשובה (2): מידת התיאום בפעילותם של אזורים במוח של הנבדקים בעת ההאזנה לשיר האהוב הייתה זהה למידת התיאום בפעילותם בעת ההאזנה לשיר אחר באותו סגנון מוזיקלי

לא נכון. בפסקה נכתב שתיאום התרחש רק בעת האזנה לשיר אוהב, לא בעת האזנה לשירים אחרים באותו סגנון.

תשובה (3): אזורים מסוימים במוח של הנבדקים הופעלו רק בעת ההאזנה לשיר האהוב

לא נכון. בפסקה נכתב במפורש שאותם אזורים פעלו בעת ההאזנה לכל אחד מן השירים, לא רק לשיר האהוב.

תשובה (4): ההאזנה לשיר רוק הפעילה במוח של הנבדקים את אותם האזורים שהופעלו בעת ההאזנה לשיר פופ

נכון. בפסקה נכתב ש"אותם אזורים במוח פעלו בעת ההאזנה לכל אחד מן השירים", כלומר גם רוק וגם פופ הפעילו את אותם אזורים.

תשובה (4).

12.

השאלה: בספר נכתב: "כל פרט ניצב בטבורה של מערכת מעגלים בעלי מרכז משותף, אשר כל אחד מהם מייצג מנגנון של פיקוח חברתי המפעיל על הפרט את לחציו. כאשר היחיד מהרהר בכל האנשים אשר הוא נאלץ לשאת חן וחסד בעיניהם - החל בפקיד מס הכנסה וכלה בחותנתו - ונתקף תחושה כי כל החברה יושבת על ראשו ממש, מוטב לו שלא יפטור תחושה זו כמין טירוף נירוטי חולף."

מה הטענה המרכזית העולה מדברי הכותב?

פתרון: הכותב מתאר שכל אדם מוקף במעגלים של אנשים וגופים המפעילים עליו פיקוח חברתי ולחץ. כאשר אדם חש שכל החברה יושבת על ראשו, הכותב אומר שמוטב לו לא לפטור תחושה זו כטירוף - כלומר, התחושה הזו משקפת מציאות אמיתית וכדאי להכיר בה.

תשובה (1): במרכז של המעגלים החברתיים הסובבים אותנו נמצאים אנשים המייצגים מנגנונים של פיקוח חברתי, ומוטב לו לאדם שידע להבחין בהם

לא נכון. הכותב אינו מדבר על אנשים שנמצאים "במרכז" המעגלים, אלא על כך שהפרט עצמו נמצא במרכז והמעגלים סובבים אותו.

תשובה (2): האנשים הסובבים אותנו והגופים שאנו משתייכים אליהם הם מנגנונים המפעילים עלינו לחץ חברתי, וכל אדם מוטב לו שיכיר בכך

נכון. זוהי הטענה המרכזית - המעגלים החברתיים מפעילים לחץ ופיקוח על הפרט, ומוטב להכיר בכך ולא לפטור את התחושה הזו כטירוף.

תשובה (3): לפעמים אדם שוקע במעין טירוף נירוטי ומרגיש כאילו כל האנשים הסובבים אותו מפקחים על צעדיו ולוחצים עליו

לא נכון. הכותב אומר בדיוק ההפך - שמוטב לא לפטור את התחושה כטירוף נירוטי, כלומר התחושה היא אמיתית ולא טירוף.

תשובה (4): מוטב לו ליחיד שלא ייתן דעתו למנגנוני הפיקוח החברתי המקיפים אותו וללחצים שהסביבה מפעילה עליו

לא נכון. הכותב אומר ההפך - שמוטב להכיר בלחצים האלה ולא להתעלם מהם.

תשובה (2).

13.

השאלה: זהר: "חיה, הגיעה לאוזניי שמועה ולפיה לא הגעת למסיבת יום ההולדת של רותי בגלל השמועות המרושעות שמופצות עליה! אני מתפלאה עליך, הרי את יודעת היטב שלשמועות כמעט תמיד אין בסיס."

חיה: "אם תחשוב לרגע על מה שאמרת, תבין שזה כמו _____."

איזו מן האפשרויות הבאות משלימה את דבריה של חיה באופן הטוב ביותר?

פתרון: חיה מצביעה על סתירה פנימית בדברי זהר. זהר מבקרת את חיה על סמך שמועה שהגיעה לאוזניה, ובאותה נשימה טוענת שלשמועות אין בסיס. כלומר, זהר עצמה מאמינה לשמועה ופועלת על פיה, בעוד שהיא מטיפה נגד אמונה בשמועות. אנחנו מחפשים דוגמה לסתירה דומה - פעולה שסותרת את המסר שלה עצמה.

תשובה (1): לרמות את יריבך במשחק רק משום שהוא רימה אותך קודם לכן

לא נכון. זו פעולה של נקמה או מידה כנגד מידה, לא סתירה פנימית בין מעשה למסר.

תשובה (2): להתקשר למישהו כדי לשאול אותו מה מספר הטלפון שלו.

לא נכון. זו אבסורדיות לוגית, אך לא סתירה בין מסר לפעולה כפי שקיימת בדברי זהר.

תשובה (3): להתלונן שפורץ ניצל את העובדה שלא נעלת את הדלת ופרץ לביתך

לא נכון. זו לא סתירה פנימית, אלא תלונה על תוצאה של מחדל עצמי.

תשובה (4): להדפיס מאות עותקים מעלון הקורא לחסוך בנייר ולחלקם לעוברים ושבים

נכון. זוהי סתירה מובהקת בין המסר לפעולה - משתמשים בהרבה נייר כדי להפיץ מסר על חיסכון בנייר, בדיוק כפי שזהר מאמינה לשמועה ופועלת על פיה בעודה מטיפה נגד אמונה בשמועות..

תשובה (4).

14. **השאלה:** בן לתום: "הישגי טובים מהישגיך, והישגיו של גיא טובים יותר משלי."

תום לבן: "הישגיו של גיא טובים פחות מהישגיך, וגם פחות משלי."

ידוע שרק אחד מהדוברים משקר (מצגי דירוג הפוך מהמציאות)

איזה מהטענות הבאות נכונה בהכרח, בין שכן הוא המשקר ובין שתום הוא המשקר?

פתרון: נבחן את שני המקרים האפשריים:

לפי בן: גיא < בן < תום (גיא הכי טוב, תום הכי גרוע)

לפי תום: גיא הכי גרוע (פחות מבן ופחות מתום)

אם בן משקר: הדירוג האמיתי הפוך ממה שאמר, כלומר: **תום < בן < גיא**.

במקרה זה תום אמר אמת - גיא אכן הכי גרוע.

אם תום משקר: הדירוג האמיתי הפוך ממה שאמר, כלומר גיא הכי טוב.

במקרה זה בן אמר אמת: **גיא < בן < תום**.

נבדוק כל תשובה בשני המקרים

תשובה (1): בעל ההישגים הגרועים ביותר אינו בן.

אם בן משקר: **תום < בן < גיא**, הכי גרוע הוא גיא. נכון.

אם תום משקר: **גיא < בן < תום**, הכי גרוע הוא תום. נכון.

זו התשובה הנכונה. בשני המקרים בן אינו הכי גרוע.

תשובה (2): תום אינו בעל ההישגים הטובים ביותר

אם בן משקר: תום < בן < גיא, תום הכי טוב. לא נכון.

תשובה (3): גיא הוא בעל ההישגים הטובים ביותר.

אם בן משקר: תום < בן < גיא, גיא הכי גרוע. לא נכון.

תשובה (4): הישגיו של תום טובים פחות מהישגיו של בן.

אם בן משקר: תום < בן, תום טוב יותר מבן. לא נכון.

תשובה (1).

15. השאלה: במאמר נכתב: "פילוסופים רבים סוברים שלפילוסופיה יש דפוס התפתחות ייחודי, השונה מזה של תחומי ידע אחרים. לפי השקפה זו, המחשבה הפילוסופית לעולם מתקדמת באופן חד-כיווני: כך, למשל, לאחר המהפך האפיסטמולוגי של המאה השבע עשרה לא היה אפשר לשוב להיות אריסטוטלי, ולאחר שהופיעה הגותו של הגל לא היה אפשר לשוב להיות קאנטיאני. ואולם, לאמיתו של דבר עמדות פילוסופיות שהתיישנו עשויות לחזור ולהיות רלוונטיות בעזרת טיעונים חדשים."

איזו מן הטענות הבאות היא המתאימה ביותר להיות הטענה שהפסקה מבקשת לערער עליה?

פתרון: הפסקה מציגה תחילה את ההשקפה הרווחת בקרב פילוסופים - שהפילוסופיה מתקדמת באופן חד-כיווני ושעמדות ישנות אינן יכולות לחזור. אך בהמשך, עם המילה "ואולם", הכותב מערער על כך וטוען שעמדות שהתיישנו יכולות לחזור ולהיות רלוונטיות. אנחנו מחפשים את הטענה שהפסקה מבקשת לערער עליה.

תשובה (1): השקפות פילוסופיות שהוחלפו באחרות נזנחות באופן מוחלט

נכון. זוהי הטענה שהפסקה מערערת עליה. הכותב טוען שבניגוד לדעה הרווחת, עמדות ישנות יכולות לחזור ולהיות רלוונטיות - כלומר הן אינן נזנחות באופן מוחלט.

תשובה (2): תחומי דעת רבים, ובהם הפילוסופיה, מתקדמים באופן חד-כיווני

לא נכון. הפסקה מציגת שפילוסופים רבים סוברים שלפילוסופיה יש דפוס התפתחות ייחודי השונה מתחומים אחרים, לא שכל התחומים מתקדמים באותו אופן.

תשובה (3): הסברה שלפילוסופיה יש דפוס התפתחות ייחודי מקובלת על פילוסופים רבים

לא נכון. הפסקה אינה מערערת על העובדה שפילוסופים רבים מחזיקים בהשקפה זו, אלא על נכונות ההשקפה עצמה.

תשובה (4): עמדות פילוסופיות חדשות כוללות בתוכן רעיונות שמקורם בקודמותיהן

לא נכון. טענה זו דומה למה שהכותב תומך בו, לא למה שהוא מערער עליו.

תשובה (1).

16. השאלה: לתאוריה של פרופסור זיו בעניין כוכב הלכת מאדים, _____ לתאוריה שהגה מאוחר יותר בעניין כוכב הלכת צדק, _____ השלכות נרחבות שיכלו להביא לידי פריצת דרך מדעית, _____ מדענים רבים _____ להעמיד במבחן _____ מבין השתיים.

פתרון: נבחן את ההיגיון הפנימי של המשפט עם כל אפשרות:

תשובה (1): בניגוד / היו / ולפיכך / התאמצו במיוחד / רק את המוקדמת.

המשפט המתקבל: לתאוריה של פרופסור זיו בעניין כוכב הלכת מאדים, **בניגוד** לתאוריה שהגה מאוחר יותר בעניין כוכב הלכת צדק, **היו** השלכות נרחבות שיכלו להביא לידי פריצת דרך מדעית, **ולפיכך** מדענים רבים **התאמצו במיוחד** להעמיד במבחן **רק את המוקדמת** מבין השתיים.

נתמצת: לתאוריה על מאדים, בניגוד לתאוריה על צדק, היו השלכות נרחבות, ולפיכך מדענים התאמצו להעמיד במבחן רק את המוקדמת.

נכון. ההיגיון ברור: לתאוריה המוקדמת היו השלכות נרחבות (בניגוד למאוחרת), ולכן מדענים התאמצו לבחון דווקא אותה. קיבלנו משפט הגיוני ולכן ניתן לסמן ולעבור לשאלה הבאה.

תשובה (1).

17. השאלה: _____ של שרת התחבורה _____ רישיון נהיגה אך ורק על סמך תרגול במערכת ממוחשבת המדמה את חוויית הנהיגה, _____ לימוד שחייה בהתכתבות, _____ לדמות את כל המצבים שנהג עשוי להיקלע אליהם.

פתרון: המשפט משווה בין הענקת רישיון נהיגה רק על סמך סימולטור לבין לימוד שחייה בהתכתבות - שתי פעולות שנראות בלתי מספיקות. נבחן את ההיגיון של כל אפשרות.

תשובה (1): היום שיניתי את דעתי, ולפיכך אתנגד להצעתה / להעניק / הצעה הדומה בעיני ל- / שהרי הגרסה החדשה של המערכת שהוצגה לפנינו היום בהחלט מסוגלת

המשפט המתקבל: **היום שיניתי את דעתי, ולפיכך אתנגד להצעתה של שרת התחבורה להעניק רישיון נהיגה אך ורק על סמך תרגול במערכת ממוחשבת המדמה את חוויית הנהיגה, הצעה הדומה בעיני ללימוד שחייה בהתכתבות, שהרי הגרסה החדשה של המערכת שהוצגה לפנינו היום בהחלט מסוגלת לדמות את כל המצבים שנהג עשוי להיקלע אליהם.**

לא נכון. אם הגרסה החדשה מסוגלת לדמות את כל המצבים, אין סיבה להתנגד להצעה.

תשובה (2): אני מצר על התנגדותה / להציע להעניק / ובנוגע לטענתה שהדבר כמוהו כ- / הרי היא מקוממת, משום שהוכח כי המערכת מסוגלת

המשפט המתקבל: **אני מצר על התנגדותה של שרת התחבורה להציע להעניק רישיון נהיגה אך ורק על סמך תרגול במערכת ממוחשבת המדמה את חוויית הנהיגה, ובנוגע לטענתה שהדבר כמוהו כלימוד שחייה בהתכתבות, הרי היא מקוממת, משום שהוכח כי המערכת מסוגלת לדמות את כל המצבים שנהג עשוי להיקלע אליהם.**

נכון. המשפט הגיוני. אני מצטער על ההתנגדות של השרה למערכת, ועל טענתה כי זה כמו ללמד שיחה בהתכתבות מכיוון שהוכח כי המערכת מסוגלת לדמות את כל המצבים שנהג עשוי להיקלע אליהם. זו התשובה הנכונה.

תשובה (2).

18. השאלה: בבואם להעריך את מידת כנותו של דובר, אנשים רבים נוטים _____ לסימנים קוליים משקל _____ יותר מלסימנים חזותיים. אוסקר פרינץ טוען שנטייה זו מביאה לידי _____. תוצאות הניסוי שערך מחזקות את טענתו: נבדקים שצפו בסרט ללא פס קול זיהו את דוברי השקר במידה _____ של הצלחה בהשוואה לנבדקים שרק האזינו לפס הקול של הסרט.

פתרון: נבחן את ההיגיון הפנימי של כל אפשרות. הניסוי משווה בין שתי קבוצות: אלה שצפו בסרט ללא קול (סימנים חזותיים בלבד) ואלה ששמעו רק את פס הקול (סימנים קוליים בלבד). התוצאה צריכה לתמוך בטענתו של אוסקר פרינץ.

תשובה (1): לייחס / רב / טעויות רבות / מועטה

המשפט המתקבל: בבואם להעריך את מידת כנותו של דובר, אנשים רבים נוטים לייחס לסימנים קוליים משקל **רב** יותר מלסימנים חזותיים. אוסקר פרינץ טוען שנטייה זו מביאה לידי **טעויות רבות**. תוצאות הניסוי שערך מחזקות את טענתו: נבדקים שצפו בסרט ללא פס קול זיהו את דוברי השקר במידה **מועטה** של הצלחה בהשוואה לנבדקים שרק האזינו לפס הקול של הסרט.

נתמצת: אנשים נוטים לייחס לסימנים קוליים משקל רב יותר. זה מביא לטעויות רבות. צופי הווידאו הצליחו פחות מהמאזינים. לא נכון. אם הבעיה היא שאנשים מסתמכים יותר מדי על סימנים קוליים, אז מי שהסתמך רק על קוליים (המאזינים) צריך להצליח פחות, לא יותר.

תשובה (2): לייחס / קטן / טעויות רבות / מרובה

המשפט המתקבל: בבואם להעריך את מידת כנותו של דובר, אנשים רבים נוטים לייחס לסימנים קוליים משקל **קטן** יותר מלסימנים חזותיים. אוסקר פרינץ טוען שנטייה זו מביאה לידי **טעויות רבות**. תוצאות הניסוי שערך מחזקות את טענתו: נבדקים שצפו בסרט ללא פס קול זיהו את דוברי השקר במידה **מרובה** של הצלחה בהשוואה לנבדקים שרק האזינו לפס הקול של הסרט.

נתמצת: אנשים נוטים לייחס לסימנים קוליים משקל קטן יותר. זה מביא לטעויות רבות. צופי הווידאו הצליחו יותר. לא נכון. אם הבעיה היא שאנשים לא מייחסים מספיק משקל לסימנים קוליים, צופי הווידאו (ללא קול) היו צריכים להצליח פחות, לא יותר.

תשובה (3): שלא לייחס / קטן / זיהוי נכון / מרובה

המשפט המתקבל: בבואם להעריך את מידת כנותו של דובר, אנשים רבים נוטים **שלא לייחס** לסימנים קוליים משקל **קטן** יותר מלסימנים חזותיים. אוסקר פרינץ טוען שנטייה זו מביאה לידי **זיהוי נכון**. תוצאות הניסוי שערך מחזקות את טענתו: נבדקים שצפו בסרט ללא פס קול זיהו את דוברי השקר במידה **מרובה** של הצלחה בהשוואה לנבדקים שרק האזינו לפס הקול של הסרט.

נתמצת: אנשים נוטים לייחס לסימנים קוליים משקל גדול יותר. זה מביא לזיהוי נכון. צופי הווידאו הצליחו יותר. לא נכון. אם יש לייחס משקל לסימנים קוליים, צופי הווידאו (ללא קול) היו צריכים להצליח פחות, לא יותר.

תשובה (4): שלא לייחס / רב / טעויות רבות / מועטה

המשפט המתקבל: בבואם להעריך את מידת כנותו של דובר, אנשים רבים נוטים **שלא לייחס** לסימנים קוליים משקל **רב** יותר מלסימנים חזותיים. אוסקר פרינץ טוען שנטייה זו מביאה לידי **טעויות רבות**. תוצאות הניסוי שערך מחזקות את טענתו: נבדקים שצפו בסרט ללא פס קול זיהו את דוברי השקר במידה **מועטה** של הצלחה בהשוואה לנבדקים שרק האזינו לפס הקול של הסרט.

נתמצת: אנשים נוטים לייחס לסימנים קוליים משקל קטן יותר. זה מביא לטעויות רבות. צופי הווידאו הצליחו פחות מאלו שהסתמכו על הקול. נכון. אוסקר פרינץ טוען שאנשים צריכים לתת יותר משקל לסימנים קוליים, אך הם לא עושים זאת. הניסוי מוכיח את טענתו: מי שהסתמך רק על סימנים קוליים (המאזינים) הצליח יותר מאלה שהסתמכו רק על סימנים חזותיים.

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 19-23)

19. השאלה: מהפסקה הראשונה עולה כי -

פתרון: בפסקה הראשונה נכתב שלפי פוקו, ידע נוצר ומופץ תמיד בהשפעתן של קבוצות חברתיות חזקות המבקשות לשמור על כוחן. לכן, גם כאשר בקיצת הידע מעורבים אינטרסים חברתיים, הוא לעולם אינו אובייקטיבי, גם אם לעיתים קרובות הוא מוצג ככזה.

תשובה (1): ידע אינו יכול להתקיים כלל

לא נכון. פוקו אינו טוען שידע לא יכול להתקיים, אלא שהוא אינו אובייקטיבי.

תשובה (2): השאיפה לאובייקטיביות של ידע היא שמנחה את פוקו

לא נכון. פוקו טוען שידע אינו אובייקטיבי, לא שהוא שואף לאובייקטיביות.

תשובה (3): אף שידע יכול להיות אובייקטיבי, לעיתים קרובות הוא אינו מוצג ככזה.

לא נכון. בפסקה נכתב ההפך - ידע לעולם אינו אובייקטיבי, אך לעיתים הוא מוצג ככזה.

תשובה (4): לשיטתו של פוקו, אפילו הידע שהוא עצמו מפיץ אינו יכול להיות אובייקטיבי.

נכון. אם לפי פוקו כל ידע לעולם אינו אובייקטיבי, אז מבחינה לוגית גם הידע שפוקו עצמו מפיץ (כולל התאוריה שלו) אינו יכול להיות אובייקטיבי.

תשובה (4).

20. השאלה: על פי פוקו השינוי בתפיסת השיגעון במאה ה-17 הוא תולדה של -

פתרון: בטקסט נכתב שפוקו טוען שהכליאה השיטתית של ה"משוגעים" התרחשה דווקא בעת נגד עליית המעמד הבורגני - המקדש את העבודה. השיגעון נתפס כמפגע מוסרי, שכן המשוגע מנותק מעבודה ובכך מציב איום על הסדר החברתי. פוקו מתאר שינויים חברתיים שהתרחשו באותה תקופה, ובהם עליית הנאורות - תנועה שהציבה את הרציונליות כבסיס הבלעדי לידע, למוסדות החברתיים ולסדר.

תשובה (1): שינויים חברתיים, ובהם עליית הבורגנות

נכון. פוקו מקשר את השינוי בתפיסת השיגעון לשינויים חברתיים, במיוחד עליית המעמד הבורגני והתבססות השיטה המדעית.

תשובה (1).

21. השאלה: נמצא ש"הכליאה השיטתית" (שורה 10) ננקטה גם כלפי מתנגדי משטר - שתיוגו כמשוגעים.

גילוי זה -

פתרון: לפי פוקו, הגדרת השיגעון משרתת את האינטרסים של קבוצות חזקות בחברה כדי לשמור על כוחן. אם גם מתנגדי משטר תיוגו כמשוגעים ונכלאו, זה מדגים בדיוק את הטענה של פוקו - שתיוג כ"משוגע" הוא כלי של שליטה חברתית בידי בעלי הכוח.

תשובה (1): מחזק את עמדתו של פוקו, שכן הוא מדגים כיצד אינטרס של קבוצה חזקה מביא לתיוג

נכון. כליאת מתנגדי משטר כ"משוגעים" מדגימה את הטענה שהגדרת השיגעון משמשת כלי בידי בעלי הכוח לשמר את שלטונם.

תשובה (2): מחליש את עמדתו של פוקו, שכן עולה ממנו שהשלטון הגן בכליאה על החברה כולה, ולא רק על עצמו
לא נכון. הגילוי דווקא מראה שהשלטון השתמש בכליאה להגנה על עצמו מפני מתנגדים.

תשובה (3): מחזק את עמדתו של פוקו, שכן הוא מראה כיצד כליאה של בני אדם שפויים עשויה לגרום להם לשיגעון

לא נכון. הגילוי אינו עוסק בהשפעת הכליאה על השפיות, אלא בשימוש בתיוג "משוגע" ככלי שליטה.

תשובה (4): מחליש את עמדתו של פוקו, שכן משתמע ממנו שיש קשר בין עמדות האדם ובין תיוגו בחברה
לא נכון. הקשר בין עמדות האדם לתיוגו דווקא מחזק את טענת פוקו שהתיוג משרת אינטרסים של בעלי כוח.
תשובה (1).

22. השאלה: הכינויים "משוגע" ו"נביא" (שורות 20-21) מתייחסים ל -

פתרון: בטקסט נכתב: "כך, אדם המתנהג בצורה מסוימת עשוי להיות מתואר כמשוגע בשיח המקובל בחברה אחת, ובשיח של חברה אחרת - כנביא." כלומר, אותה התנהגות עצמה יכולה לקבל תיוגים שונים בחברות שונות.

תשובה (3): תיוגים שונים לאותה התנהגות

נכון. הטקסט מדגים כיצד אותה התנהגות עצמה יכולה להיפתס כ"שיגעון" בחברה אחת ו"נבואה" בחברה אחרת.

תשובה (3).

23.

השאלה: איזה מהטיעונים הבאים עשוי להדגים את המנגנון השני המוצג בפסקה האחרונה?

פתרון: המנגנון השני שמוזכר בפסקה האחרונה הוא "ההבחנה בין אמת לשקר". לפי פוקו, האמת אינה מוחלטת במונחים מתחומי הפסיכיאטריה, והיא תלויה בהקשרים ההיסטוריים והחברתיים של התקופה והמקום. את המוסכמות בנוגע לאמת בכל תחום דעת מפיצות מוסדות כמו מערכת החינוך, כתבי עת ומעבדות מחקר. לבעלי הכוח יש את הכוח לקבוע מה ייחשב לאמת.

תשובה (1): "אין טעם להתייחס לתאוריה של כץ, שכן היא סותרת את הכתוב בכל ספרי הלימוד הרציניים בתחום".

נכון. טיעון זה מדגים את המנגנון - דחיית תאוריה רק משום שהיא סותרת את מה שכתוב בספרי הלימוד המקובלים. זה מראה כיצד מוסדות (מערכת החינוך, ספרי לימוד) קובעים מה נחשב ל"אמת".

תשובה (2): "אין טעם להתייחס לתאוריה של כץ, שכן אין בה הבחנה בין אמת לשקר"

לא נכון. זו ביקורת על התאוריה עצמה, לא דוגמה לשימוש במנגנון ההבחנה.

תשובה (3): "אין טעם להתייחס לתאוריה של כץ, שכן אין בה קבלה של כללי השיח"

לא נכון. זה מתייחס למנגנון הראשון (השיח), לא למנגנון השני.

תשובה (4): "אין טעם להתייחס לתאוריה של כץ, שכן היא עוסקת בפסיכיאטריה, ואילו הכשרתו של כץ היא בביווגיה"

לא נכון. המשפט אינו הגיוני - מי המעמקים העשירים במינרלים אינם מגבילים את הצמחייה, אלא דווקא תורמים לה.

תשובה (1).